

Nr 80.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående sättet för bestridande av kostnaderna för officerares och underofficerares över stat samt officerares av reserven tjänstgöring vid flottan resp. kustartilleriet samt för marinintendenturkåren i flottans reserv tillhörande marinintendents tjänstgöring vid flottan; given Stockholms slott den 4 februari 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

dels att kostnaderna för kustartilleriet tillhörande officerares och underofficerares över stat fullgörande av i reglemente för marinen stadgad tjänstgöringsskyldighet må bestridas av förslagsanslaget till avlöning för kustartilleriets personal,

dels att kostnaderna för frivillig tjänstgöring vid flottan resp. kustartilleriet av officerare över stat samt officerare i reserven, reservofficerare och officerare å reservstat må, i den mån sådan tjänstgöring betingas av vakanser inom vederbörande officerskår, bestridas av förslagsanslagen till avlöning för flottans kårer och stater resp. kustartilleriets personal, dock högst till belopp, som motsvarar vakanta löner å staten för vederbörande officerskår,

dels ock att kostnaderna för frivillig tjänstgöring vid flottan av marinintendenturkåren i flottans reserv tillhörande marinintendenter må, i den mån sådan tjänstgöring betingas av vakanser inom marinintendenturkåren, bestridas av förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater, dock högst till belopp, som motsvarar vakanta löner å marinintendenturkårens stat.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 februari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anförde härefter följande.

*Reservoffice-
rars tjänst-
göring vid
kustartilleriet.
Framställ-
ning av
chefen för
kustartille-
riet.*

I skrivelse den 20 mars 1918 hemställde chefen för kustartilleriet med hänsyn till det stora antalet vakanser i subalternofficersgraderna, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att vid kustartilleriet tjänstgörings-skyldiga reservofficerare tills vidare finge på frivillighetens väg inkallas till tjänstgöring till högst det antal, vartill vakanserna i ovannämnda grader uppginge.

Häröver avgåvos utlåtanden av chefen för marinstaben och marin-förvaltningen.

*Proposition
nr 396 till
1918 års
lagtima
riksdag.*

Med anledning av denna framställning och då för ändamålet er-forderliga medel ej funnos tillgängliga, föreslog Kungl. Maj:t i en till 1918 års lagtima riksdag avlåten proposition, nr 396, att riksdagen

måtte medgiva, att kostnaderna för reservofficerares tjänstgöring vid kustartilleriet finge, i den mån sådan tjänstgöring betingades av vakanser inom officersskåren vid kustartilleriet, bestridas av förslagsanslaget till avlöning för kustartilleriets personal.

I skrivelse den 4 juni 1918, nr 277, anmälde riksdagen, att vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit av riksdagen bifallits.

Riksdagens
skrivelse
nr 277.

Sedermera har fråga väckts dels om utverkande av liknande medgivande för flottans vidkommande, dels om beredande av medel till avlöning under tjänstgöring åt över stat kvarstående officerare.

I sistnämnda hänseende ber jag först få erinra om stadgandet i § 60 av reglemente för marinen, del III, att officer eller underofficer, vilken undfått avsked från beställning på stat med tillstånd att såsom lönlös kvarstå i kustartilleriets stam, är skyldig att under den tid, han såsom lönlös kvarstår, fullgöra regementsövningarna samt att träda i tjänst vid större rustning senast inom 30 dagar efter erhållen kallelse.

Officerares
över stat
tjänstgöring
vid kust-
artilleriet.

För flottans över stat kvarstående personal finnes dylik tjänstgörings-skyldighet ej uttryckligt föreskriven.

I skrivelse den 3 juli 1918 gjorde chefen för kustartilleriet framställning om att sju officerare vid kustartilleriet, vilka undfått avsked från beställning på stat med tillstånd att såsom lönlösa kvarstå i kustartilleriets stam, måtte beordras att jämlikt ovan berörda föreskrift fullgöra 1918 års regementsövningar vid vederbörande truppförband.

Chefens
för kust-
artilleriet
skrivelse
den 3 juli
1918.

I häröver den 17 juli 1918 avgivet utlåtande anförde marinförvaltningen följande.

Utlåtande
av marin-
förvalt-
ningen.

Enligt föreskrift i kungörelsen den 3 december 1915 angående avlöning till personal vid marinen, som erhållit avsked med tillstånd att kvarstå såsom lönlös i flottan eller kustartilleriet, skulle de avlöningsförmåner, som utginge under tjänstgöring, vilken efter kallelse verkställdes, bestridas av medel, som anvisades av Konungen. Före den omläggning av förskottsväsendet, som genom beslut vid 1918 års lagtima riksdag kommit till stånd, torde ämbetsverket hava föreslagit, att kostnaderna finge förskjutas av omhänderhavande medel för att sedermera anmälas till ersättande av riksdagen. Då så nu icke finge ske, kunde marinförvaltningen icke föreslå annat än att ifrågavarande kostnader finge bestridas av femte huvudtitelns anslag till extra utgifter, men ville

ämbetsverket erinra om att sagda anslag redan förut vore mycket anlitat och därför som sin åsikt framhålla, att utgiften endast borde komma till stånd under den förutsättningen, att inkallandet av ifrågavarande officerare vore oundgängligen nödvändigt.

Marinförvaltningen ville även erinra om att i proposition till 1918 års riksdag gjorts framställning om att kostnaderna för reservofficerares tjänstgöring vid kustartilleriet skulle, i den mån sådan tjänstgöring be-tingades av vakanser inom officerskåren, bestridas av förslagsanslaget till avlöning för kustartilleriets personal. Denna proposition hade av riksdagen blivit bifallen. Framställningen till riksdagen gällde emellertid endast reservofficerare. Men de skäl, som låge till grund för framställningen, torde även göra sig gällande i fråga om den personal, som här avsåges, varför marinförvaltningen ifrågasatte, om icke framställning borde göras till riksdagen även för här ifrågavarande personal.

Kungl.
Maj:ts be-
slut den 2
augusti
1918.

Vid föredragning av detta ärende den 2 augusti 1918 fann Kungl. Maj:t — som ansåg den för bestridande av kostnader för dylik perso-nals tjänstgöring förut anlitade utvägen att låta densamma med om-händerhavande medel förskjutas för att framdeles hos riksdagen anmälas till ersättande icke vidare böra ifrågakomma — för gott att, med hänsyn därtill att medel för ifrågavarande ändamål icke vore avsedda eller eljest för Kungl. Maj:t tillgängliga under år 1918, förordna, att nämnda office-rare icke skulle inkallas till fullgörande av 1918 års regementsövningar.

Departements-
chefens
ämbets-
skrivelse den
9 oktober
1918.

Då det alltså syntts böra tagas under överbäggande, huruvida icke beträffande kostnaderna för officerares över stat tjänstgöring behov före-läge av medgivande, motsvarande det ovan omförmälda, som lämnats av 1918 års lagtima riksdag, har jag genom ämbetsbrev den 9 oktober 1918 anmodat chefen för marinstaben att i samråd med chefen för kust-artilleriet, såvitt kustartilleriet anginge, verkställa utredning i nämnda hänseende samt skyndsamt inkomma med det yttrande och förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Chefens för
marinstaben
skrivelse den
16 oktober
1918.

I skrivelse den 16 oktober 1918 har chefen för marinstaben med anledning härav anført följande.

Inom såväl flottans som kustartilleriets officerskårer förefunnes ett mycket stort antal vakanser. Sålunda uppginge nämnda antal för det dåvarande vid flottan till omkring 30, varjämte ett lika stort antal officerare erhållit tjänstledighet under viss tid med avstående av löne-förmåner, och vid kustartilleriet till omkring 23. Bristen i förhållande till gällande stater utgjorde sålunda vid båda vapenslagen omkring 18 %.

Det funnes anledning att antaga, att nämnda brist vid en blivande avmobilisering av flottan komme att ytterligare ökas. Följden härav bleve, att marinens krigsberedskap icke kunde upprätthållas, att planlagda övningar icke kunde nöjaktigt bedrivas samt att svårigheter uppstode att på ett tillfredsställande sätt tillgodose behovet av instruktionsbefäl för personalens utbildning m. m., såvida icke särskilda åtgärder snarast vidtoges för att tillgodose det mest trängande officersbehovet.

Bland dylika åtgärder, som borde ifrågakomma, vore beredandet av möjlighet att efter skedd avmobilisering av flottan på frivillighetens väg inkalla officerare i reserven i likhet med vad för kustartilleriet medgivits. Därjämte syntes det, med hänsyn till behovet av att underlätta officerares på stat tjänstgöring samt vidmakthållandet av övriga officerares av reserven och officerares över stat tjänstbarhet och intresse för vapnet, önskvärt, att åtgärder vidtoges för att möjliggöra även nämnda officerares inträde i någon tids tjänstgöring vid flottan resp. kustartilleriet. För detta ändamål erfordrades emellertid att nödiga medel gjordes tillgängliga för att i den mån ovannämnda officerare inträdde i tjänstgöring bereda dem samma avlöning och övriga förmåner, som enligt stat eller eljest tillkomme officerare på stat av flottans eller kustartilleriets stam av motsvarande grad. För dem, som åtnjöte pension, borde denna under dylik tjänstgöring innehållas.

I detta samband borde även, vad kustartilleriet beträffade, framhållas, att jämlikt reglemente för marinen, del III, vore officer, vilken undfått avsked från beställning på stat med tillstånd att såsom lönlös kvarstå i stammen, skyldig att under den tid, han såsom lönlös kvarstode, fullgöra regementsövningarna. Inkallelse till dylik tjänstgöring hade under år 1918 icke ägt rum, enär medel för avlöning av på detta sätt inkallad personal icke stode till förfogande. Då det, med hänsyn till såväl ifrågavarande officerares egen utbildning som även och i främsta rummet till den erforderliga befälstillgången under regementsövningarna vore av största vikt att dessa inkallelser obehindrat kunde försiggå, torde jämväl i detta fall för ändamålet erforderliga medel böra göras tillgängliga.

Samtliga av här berörda inkallelser föranledda kostnader syntes böra utgå av förslagsanslagen till avlöning för flottans resp. kustartilleriets personal.

På grund av vad sålunda anförts finge marinstabschefen hemställa, att proposition måtte avlåtas till 1919 års riksdag om medgivande, att kostnaderna för officerares över stat tjänstgöring vid flottan resp. kustartilleriet finge, i den mån sådan tjänstgöring betingades av vakanser inom

resp. officerskårer eller föranleddes av i vederbörligt tjänstgöringsreglemente för marinen anbefalld tjänstgöringsskyldighet, bestridas av förslagsanslagen till avlöning för flottans resp. kustartilleriets personal, i den mån dessa anslag därtill lämnade tillgång.

Marinförvaltningens utlåtande den 25 oktober 1918.

Marinförvaltningen har i den 25 oktober 1918 avgivet utlåtande för sin del tillstyrkt, att proposition måtte avlätas till riksdagen i det syfte, chefens för marinstaben skrivelse avsåge.

Direktionens över flottans pensionskassa utlåtande den 5 december 1918.

Genom remiss den 3 december 1918 har direktionen över flottans pensionskassa anbefallts att avgiva utlåtande över chefens för marinstaben framställning, såvitt anginge frågan om innehållande av pension i de fall, som i handlingarna omförmäldes. Det sålunda infordrade utlåtandet har avgivits den 5 december 1918, och har direktionen däruti anfört följande.

Med avseende å innehållande av pensionsförmåner stadgade krigsavlöningsreglementet den 25 september 1914 i 4 § 1 mom., att »till personal, som åtnjuter krigsavlöning, utgår icke pension eller fyllnadspension ur flottans pensionskassa, utan uppbäras dessa under krigstjänstgöringstiden av statsverket». I förordningen den 11 juni 1915 med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot förekomme icke något dylikt stadgande. Enligt 13 § 3 mom. av flottans pensionskassas reglemente vore emellertid den, som åtnjöte lön på rikets stat, icke berättigad till fyllnadspension genom pensionskassan. I enlighet med denna bestämmelse innehölles alltså efter den 1 augusti 1915 för pensionär, som inkallats till krigstjänstgöring, endast fyllnadspensionen, varemot pensionen till honom utginge. Då det emellertid icke kunde anses riktigt, att en jämlikt nu föreliggande förslag i enlighet med sin egen vilja inkallad pensionär skulle i avlöningshänseende bli bättre ställd än den, som kvarstode på stat, finge direktionen tillstyrka, att i enlighet med chefens för marinstaben förslag den föreskriften meddelades, att för pensionär under nu ifrågasatt tjänstgöring skulle innehållas såväl pension som fyllnadspension.

Direktionen ville framhålla, att enligt flottans pensionskassas reglemente pensionsförmånerna utbetalades förskottsvis för varje kalendermånad, samt att enligt 4 § i förordningen den 3 december 1915 angående anställning i flottans reserv av personal, som förut tillhört någon av flottans militära kårer, och 2 § i kungörelsen den 31 augusti 1914 angående anställning i kustartilleriets reserv av personal, som förut tillhört kustartilleriet, till officer, tillhörande flottans eller kust-

artilleriets reserv, vilken efter kallelse inställt sig till tjänstgöring, den del av avlöningen, som motsvarade bland annat lönen, utginge från och med den månad, under vilken tjänstgöringen toge sin början. Vid sådant förhållande komme en under loppet av en månad till tjänstgöring inkallad pensionär att för samma månad åtnjuta såväl pension som lön, men ansåge direktionen emellertid icke att skyldighet för sådant fall att återbetala redan uppburen pension borde stadgas.

Därest, i enlighet med chefens för marinstaben förslag, för ifrågasvarande pensionärer under tjänstgöringstiden skulle komma att innehållas såväl pension som fyllnadspension, syntes böra föreskrivas, att sådan pensionär för samma tid åliggande gratialavgifter till flottans pensionskassa skulle å pensionärens löneförmåner innehållas av den myndighet, som utbetalade hans avlöning, och till pensionskassan inbetalas.

Därjämte ville direktionen framhålla lämpligheten av att direktionen, så snart en pensionär inkallats till tjänstgöring, erhöle meddelande därom i och för omedelbart innehållande av till honom eljest utgående pension, och på det att direktionen måtte bliva i tillfälle lämna vederbörande myndighet uppgift å storleken av den gratialavgift, som borde för den inkallade innehållas.

I skrivelse den 9 december 1918 har därefter chefen för marinintendenturkåren anfört följande.

Av marinintendenturkårens reserv vore för närvarande inkallade vid Stockholms station 6 intendentur och vid Karlskrona station 2 intendentur.

För den händelse mobiliseringen upphörde, skulle stationerna förlora dessa arbetskrafter. Enär å marinintendenturkårens stat från och med år 1919 antalet vakanser beräknades till 10, skulle det vid sådant förhållande, oavsett att för lägre kvalificerat arbete funnes tillgång å extra biträden, bliva synnerligen svårt om ej omöjligt att vederbörligen upprätthålla tjänsten, helst efter mobiliseringens slut en hel del arbete återstode att utföra såsom en följd av den mobilisering, som under omkring fyra och ett halvt år varit anbefalld.

Med anledning därav hemställde chefen för marinintendenturkåren, att Kungl. Maj:t ville dels medgiva att, för den händelse mobiliseringen av flottan upphörde, personal av marinintendenturkåren i flottans reserv finge med eget begivande inkallas till tjänstgöring vid marinen, dels äska riksdagens medgivande till att avlöning för sålunda inkallad personal finge utgå av anslaget till avlöning för flottans kårer och stater, dock högst till belopp, som motsvarade vakanta löner å marinintendenturkårens stat.

Chefens
för marin-
intendentur-
kåren skri-
velse den 9
december
1918.

Departements-
chefens
yttrande.

I likhet med myndigheterna anser jag, att kostnaderna för avlöning åt *kustartilleriofficerare* över stat, vilka jämlikt ovan återgivna bestämmelser i § 60 av reglemente för marinen, del III, inkallas till tjänstgöring, böra utgå från förslagsanslaget till avlöning för kustartilleriets personal. På enahanda sätt torde böra bestridas såväl motsvarande kostnader för underofficerare över stat som kostnaderna för avlöning åt officerare över stat under frivillig tjänstgöring vid kustartilleriet. I själva verket utgör detta ett led i strävandet att undgå förskottssystemet, och det föreslagna förfaringssättet är nödvändigt så länge viss tjänstgörings-skyldighet åligger personal över stat.

De föreliggande framställningarna om medgivande att av förslagsanslaget till avlöning för *flottans kårer och stater* få använda erforderliga medel för att bestrida kostnaderna för avlöning åt officerare över stat och officerare av reserven samt marinintendenturkåren i flottans reserv tillhörande marinintendenter under frivillig tjänstgöring hava framkallats av det förefintliga betydande antalet vakanser inom flottans officerskår och marinintendenturkåren. Även med den begränsade verksamhet, som efter det kriget upphört kommer att råda inom flottan, bliva dessa vakanser så besvärande för tjänstens behöriga gång, att det måste anses önskvärt att, i den mån så kan ske, söka åstadkomma att personal, som kvarstår över stat eller tillhör reserven, genom frivilligt inträde i tjänst utfyller vakanserna. Visserligen torde endast ringa utsikt förefinnas att i nämnvärd omfattning på detta sätt kunna häva svårigheterna, men den av myndigheterna föreslagna åtgärden torde dock böra prövas. Härvid synes det mig även vara en naturlig och riktig anordning att, i motsvarighet till vad som redan förut medgivits beträffande kostnaderna för reservofficerares tjänstgöring vid kustartilleriet, de kostnader, som föranledas av sålunda ifrågasatt tjänstgöring vid flottan, bestridas av förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater.

Såsom nyss angivits har 1918 års lagtima riksdag lämnat motsvarande medgivande beträffande sättet för bestridande av kostnaderna för reservofficerares tjänstgöring vid kustartilleriet. Uttrycket reservofficerare innefattar emellertid icke alla de officerare tillhörande reserven, vilka kunna ifrågakomma att inkallas till frivillig tjänstgöring. Därunder innefattas sålunda varken officerare, vilka före uppnådd pensionsålder erhållit avsked med tillstånd att inträda i reserven, officerare, vilka vid inträde i pensionsåldern erhållit avsked och jämlikt dem åliggande skyldighet under viss tid kvarstå i reserven, eller officerare på reservstat — de sistnämnda kunna ju också tänkas vara villiga att underkasta sig någon tids tjänstgöring utöver den, som i berörda egenskap åligger dem. Med

anledning härav synes det mig önskvärt att hos riksdagen hemställas om en utvidgning i sålunda erforderlig omfattning av ovan omförmälda, av 1918 års lagtima riksdag lämnade medgivande.

I likhet med chefen för marinstaben anser jag det lämpligt, att för pensionär under nu ifrågasatt tjänstgöring innehålles såväl pension som fyllnadspension. I samband därmed torde, på sätt direktionen över flottans pensionskassa föreslagit, böra föreskrivas, att sådan pensionär för samma tid åliggande gratialavgifter till flottans pensionskassa skola å pensionärens löneförmåner innehållas av den myndighet, som utbetalar hans avlöning, och till pensionskassan inbetalas.

Beträffande officer å reservstat, som redan för honom i denna egenkap åliggande tjänstgöringsskyldighet uppbär viss avlöning, torde böra tillses, att hans avlöning under här avsedd frivillig tjänstgöring icke bliver högre än att sammanlagda avlöningen enligt stat för reservstaten och på grund av frivillig tjänstgöring, för år räknat, uppgår till samma belopp som för motsvarande befattningshavare i stammen. Detta syfte torde vinnas, därest officer å reservstat under frivillig tjänstgöring av den motsvarande befattningshavare i stammen tillkommande fasta lönen endast erhåller vad som å tiden för sådan tjänstgöring belöper av skillnaden mellan nämnda lön och honom enligt den för reservstat för marinen fastställda staten tillkommande sådan lön.

Föreskrifter i sålunda angivna hänseenden torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att kostnaderna för kustartilleriet tillhörande officerares och underofficerares över stat fullgörande av i reglemente för marinen stadgad tjänstgöringsskyldighet må bestridas av förslagsanslaget till avlöning för kustartilleriets personal,

dels att kostnaderna för frivillig tjänstgöring vid flottan resp. kustartilleriet av officerare över stat samt officerare i reserven, reservofficerare och officerare å reservstat må, i den mån sådan tjänstgöring betingas av vakanser inom vederbörande officerskår, bestridas av förslagsanslagen till avlöning för flottans kårer och stater resp. kustartilleriets personal, dock högst till belopp, som motsvarar vakanta löner å staten för vederbörande officerskår,

dels ock att kostnaderna för frivillig tjänstgöring vid flottan av marinintendenturkåren i flottans reserv tillhörande marinintendenter må, i den mån sådan tjänstgöring betingas av vakanser inom marinintendenturkåren,

bestridas av förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater, dock högst till belopp, som motsvarar vakanta löner å marinintendenturkårens stat.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar.

Ur protokollet:

Carl Ridderstad.